

ЗМІСТ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розглянуто зміст ризик-орієнтованого мислення відповідно до сучасних тенденцій розвитку ризик-менеджменту. Обґрунтовано необхідність розвитку працезахоронної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей для підвищення рівня їх професійної компетентності. Запропоновано шляхи вдосконалення професійної підготовки в окресленому напрямі.

***Ключові слова:** професійна підготовка, ризик-орієнтоване мислення, працезахоронна компетентність, фахівці технічних спеціальностей, вдосконалення професійної освіти.*

Abstract

The article considers the content of risk-oriented thinking in accordance with current trends in risk management. The necessity of development of labor protection competence of future specialists of technical specialties for increase of the level of their professional competence is substantiated. Ways to improve professional training in the outlined direction are suggested.

***Keywords:** vocational training, risk-oriented thinking, labor protection competence, specialists in technical specialties, improvement of vocational education.*

На сучасному етапі розвитку технологій управління ризиками зазнає значних змін. Загально визнано, що управління ризиками на промислових підприємствах має розвиватися в рамках українських і Міжнародних програм.

Поняття та зміст ризик-орієнтованого мислення визначено відповідно ДСТУ ISO 9001:2015 [1]. Згаданий стандарт визначає як ключову ціль системи управління якістю – діяти як запобіжний інструмент. Тобто, фахівець із ризик-орієнтованим мисленням має бути здатний визначити метод оцінки ризику, керуючись діючими нормативними документами та настановами, передбачити можливі наслідки та розробити шляхи усунення або зменшення до початку дії самого ризику. За допомогою ризик-орієнтованого мислення фахівець має можливість з'ясувати саме ті чинники, які ймовірно спричинять відхилення виробничого процесу з метою розробки та реалізації запобіжних заходів для зменшення негативних впливів і максимального використання можливостей виробничих потужностей [1, с. 6].

Тобто, підприємство, яке у своїй роботі керується ДСТУ ISO 9001:2015 зобов'язане розробити комплекс відповідних методів і заходів для управління ризиками та здійснення контролю над ними, які можуть виникнути в процесі роботи. Для практичної реалізації такого підходу на підприємстві передбачено здійснення циклу PDCA (Плануй-Дій-Перевіряй-Коректуй).

На етапі планування перш за все має бути проведено аналіз внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на підприємство бажано із використанням різних методів управління якістю для отримання максимально точного результату, наприклад, діаграми Парето і Ісікави, стратифікації даних із застосуванням контрольних листків, методу Дельфі тощо. Метод обирається експертом на підставі наявних вихідних даних. Зазвичай аналіз здійснюється за допомогою декількох методів із подальшим вибором оптимального варіанту.

На етапі дії здійснюють оцінку ризику і прогнозування можливих шляхів оптимізації роботи за допомогою зазначених методів, а також FMEA-аналізу, експертного методу, НАССР та деяких інших. На етапі контролю здійснюють моніторинг розробленої стратегії виявлення та оцінки ризиків.

На етапі корекції здійснюється аналіз наявних механізмів оцінки та мінімізації ризиків, розробка та впровадження оновлених заходів для забезпечення оптимального функціонування менеджменту ризиків. Такий підхід визначений та підтверджується вимогами стандартів ISO 9001:2015 [1], ISO 10005 [2], ISO 10005:2019 [3], ISO 10006 [4], ISO 10018 [5] та ін. А, як стверджує В. Акіпова, в умовах євроінтеграції застосування міжнародних стандартів ISO на українських промислових підприємствах

стає досить актуальним з метою входження на міжнародний ринок. Дослідниця пояснює цей факт тим, що використання міжнародних стандартів гарантує споживачу використання ефективної системи менеджменту якості [6, с. 255]. Крім того, за статтею 56 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, наша держава зобов'язалася здійснювати необхідні заходи для досягнення відповідності з технічними регламентами ЄС та системами стандартизації, метрології, акредитації, робіт з оцінювання відповідності та ринкового нагляду ЄС, а також дотримуватися принципів та практик, викладених в Рішеннях та Регламентах ЄС [7].

Формування ризик-орієнтованого мислення у майбутніх працівників технічних спеціальностей передбачає набуття навичок здійснення усіх перерахованих етапів. Студент в процесі навчання у ЗВО має навчитися здійснювати оцінку ризику, його ідентифікацію, володіти основними методами його аналізу та обчислення. В процесі цієї роботи формується розуміння особливостей ризиків, що дозволить йому в процесі фахової діяльності приймати правильні рішення для оптимізації виробничого процесу.

З метою формування ризик-орієнтованого мислення вважаємо за доцільне ознайомити студентів із особливостями цих нормативних документів та практикою їх застосування. Крім того, для ефективного формування працезахоронної компетентності вважаємо за доцільне розглянути такі питання:

- що таке ризик та ризик-орієнтований підхід;
- зв'язок ризик-орієнтованого підходу з управлінням машинобудівним підприємством;
- основні види ризиків машинобудівної галузі та їхні характеристики;
- інструменти та механізми аналізу ризиків;
- аналіз джерел виникнення ризиків і можливих наслідків;
- організація ризик-орієнтованого підходу на підприємстві.

Більш ґрунтовно досвід формування ризик-орієнтованого мислення у студентів технічних спеціальностей відображено нами в публікаціях [8–17]

В процесі підготовки фахівців технічних спеціальностей необхідно акцентувати увагу як на загальних питаннях охорони праці, так і на особливостях вимог безпеки на кожному із технологічних етапів виготовлення продукції машинобудівної галузі. Сучасному фахівцю потрібно не лише вільно орієнтуватися серед законодавчих актів з охорони праці, але й уміти знаходити необхідну інформацію для вирішення виробничих завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ДСТУ ISO 9001:2015 Системи управління якістю. Вимоги. – Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 22 с.
2. ДСТУ ISO 10005:2007. Системи управління якістю. Настанови щодо програм якості. –URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=24865.
3. ДСТУ ISO 10005:2019 Управління якістю. Настанови щодо програм якості. – URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=87682.
4. ДСТУ ISO 10006:2018 Управління якістю. Настанови щодо управління якістю в проектах. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=81207.
5. ДСТУ ISO 10018:2015 Управління якістю. Настанови щодо залучення персоналу та щодо його компетентності. Поправка. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=70685.
6. Аكوпова В. Г. Управління якістю продукції на українських підприємствах машинобудівного комплексу / В. Г. Аكوпова, О.О.Жовніренко // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2011. – Вип. 4. – С. 254-259.
7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Законодавство України. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
8. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. Концепція підготовки майбутніх фахівців механічної інженерії до працезахоронної професійної діяльності. Рекомендації до створення методичного забезпечення дисциплін освітньо-професійної програми підготовки фахівців механічної інженерії. Вінниця ВНТУ, 2020. – 48 с.
9. Дембіцька С. В. Розвиток працезахоронної компетентності майбутніх фахівців машинобудівних спеціальностей: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2019. – 144 с.

10. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Кобилянська І. В. Теоретичні засади формування компетенцій з безпеки життєдіяльності студентів економічних спеціальностей. Вінниця: ВНТУ, 2014 – 264 с.

11. Dembitska S, Kuz`menko O., Radul S. Formation of professional competence of students of technical specialties in the process of independent work by means of stem-education. Problem space of modern society: philosophical-communicative and pedagogical interpretations: collective monograph. Part I. Warsaw: BMT Erida Sp. z o.o, 2019. – 488–502 p.

12. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Кравець О. М. Шляхи покращення професійної підготовки студентів закладів вищої освіти. Особистісно-професійне становлення майбутнього педагога: монографія. Вінниця: Твори, 2020. – С. 91–112.

13. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Пугач С. С. Особливості підготовки до працеворонної професійної діяльності майбутніх фахівців технічних спеціальностей за кордоном. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Вінниця. – Випуск 58. ТОВ фірма «Друк плюс», 2020. – С. 117–124.

14. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. Вдосконалення підготовки майбутніх фахівців механічної інженерії до працеворонної професійної діяльності. Матеріали I-ї міжнародної науково-практичної інтернет-конференції студентів та молодих науковців «Актуальні питання охорони праці у контексті сталого розвитку та європейської інтеграції України», 09-11 листопада 2020 р. – Х.: ХНУМГ імені О. М. Бекетова, 2020. – С. 62–64.

15. Дембіцька С. В. Методологічні підходи формування працеворонної компетенції майбутніх фахівців механічної інженерії. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки – 2019. – № 4 (19). – С. 132–146.

16. Кобилянський О., Дембіцька С. Використання інтернет-технологій у процесі вивчення безпеки життєдіяльності. Наукові записки. – Випуск 132. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – С. 61–65.

17. Кобилянський О. В., Дембіцька С. В. Педагогічні умови використання інтернет-технологій у процесі вивчення безпеки життєдіяльності. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – Випуск 38. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. – С. 310–315.

Дембіцька Софія Віталіївна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, sofiyadem13@gmail.com.

Кобилянська Ірина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, irishakobilanska@gmail.com.